

LIETUVOS RESPUBLIKOS TEISINGUMO MINISTERIJA

Budžetinė įstaiga, Gedimino pr. 30, LT-01104 Vilnius,
tel. (8 5) 266 2984, faks. (8 5) 262 5940, el. p. rastine@tm.lt,
atsisk. sąskaita LT267044060000269484 AB SEB bankas, banko kodas 70440.
Duomenys kaupiami ir saugomi Juridinių asmenų registre, kodas 188604955

Lietuvos Respublikos Seimo kontrolieriui
Augustinui Normantui

2018- Nr. (1.39 E) 7R-
I 2018-08-01 Nr. 4D-2017/1-1148/3D-2089

DĖL SEIMO KONTROLIERIAUS PATEIKTOS REKOMENDACIJOS ĮGYVENDINIMO

Teisingumo ministerija, išnagrinėjusi Seimo kontrolieriaus 2018 m. rugpjūčio 1 d. pažymoje Nr. 4D-2017/1-1148 „Dėl X skundo prieš Kybartų pataisos namus“ (toliau – pažyma) pateiktą rekomendaciją reglamentuoti nemokių nuteistųjų dantų protezavimo išlaidų kompensavimą arba sudaryti jiems sąlygas gauti protezavimo paslaugas kitu būdu, teikia nuomonę:

Visų pirma, norėtume pažymėti, kad pagal šiuo metu galiojantį teisinį reguliavimą, nuteistiesiems (suimtiesiems) valstybė laiduoja tokios pačios apimties nemokamas odontologinės ortopedijos paslaugas, kaip ir laisvėje esantiems asmenims ir toks teisinis reguliavimas visiškai atitinka imperatyvias Bausmių vykdymo kodekso ir Suėmimo vykdymo įstatymo nuostatas¹. Manytina, kad šios teisės normos atitinka ir Konstitucijoje įtvirtintą pamatinį asmenų lygybės principą².

Nekvestionuojant pažymoje nurodytos aplinkybės, kad laisvės atėmimo vietose dirbantiems nuteistiesiems yra nustatytas mažesnis, nei laisvėje, darbo užmokestis, atkreipiame dėmesį į tai, kad nuteistieji yra pilnai išlaikomi valstybės (jiems nemokamai suteikiama gyvenamoji vieta, teikiamos komunalinės paslaugos, visavertis ir mitybos normas atitinkantis maitinimas, esant būtinybei, aprūpinami drabužiais ir pan.), todėl, skirtingai nei laisvėje esantys asmenys, jie neprivalo didžiosios dalies savo gauto darbo užmokesčio lėšų skirti kitoms reikmėms (būstui išlaikyti, maistui, transportui ir pan.). Atsižvelgiant į tai, dirbti galintys nuteistieji turi iš esmės tas pačias, o neretai – ir didesnes galimybes (lyginant su minimalų darbo užmokestį laisvėje gaunančiais asmenimis) iš gaunamo darbo užmokesčio sutaupyti reikiamas lėšas *inter alia* ir valstybės nekompensuojamoms dantų protezavimo paslaugoms apmokėti.

Pastebėtina, kad Teisingumo ministerija nėra kompetentinga vertinti, ar Sveikatos apsaugos ministro nustatytos konkrečios asmenų grupės³, kurioms laiduojamos nemokamos dantų protezavimo paslaugos, yra atrinktos korektiškai, tačiau manytina, kad nustatant minimą teisinį reguliavimą buvo visapusiškai įvertinta, kokioms asmenų grupėms priskirti asmenys patys neturi realių galimybių gauti

¹ Bausmių vykdymo kodekso 174 straipsnio 1 dalis, Suėmimo vykdymo įstatymo 45 straipsnio 1 dalis.

² Pagal Konstitucijos 29 straipsnį, asmeniui negalima teikti privilegijų dėl jo lyties, rasės, tautybės, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų.

³ Nurodytos Dantų protezavimo paslaugų išlaidų kompensavimo iš Privalomojo sveikatos draudimo fondo biudžeto tvarkos apraše, patvirtintame Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2005 m. lapkričio 21 d. įsakymu Nr. V-890 „Dėl Dantų protezavimo paslaugų išlaidų kompensavimo iš Privalomojo sveikatos draudimo fondo biudžeto tvarkos aprašo patvirtinimo“

reikiamų lėšų padengti jiems būtinų dantų protezavimo paslaugų kaštus ir kuriems valstybės parama (suteikiant konkrečias nemokamas paslaugas ir pan.) yra objektyviai reikalinga.

Taip pat informuojame, kad pabrėžtinai rūpintis savo sveikata ir reikalauti jiems nedelsiant suteikti visas įmanomas sveikatos priežiūros paslaugas nuteistieji (suimtieji) paprastai pradeda tik tada, kai patenka į laisvės atėmimo vietų įstaigas, nors, būdami laisvėje, savo sveikata nesirūpino visiškai. Todėl, nepaneigiant valstybės pareigos teikti nuteistiesiems (suimtiesiems) būtinas sveikatos priežiūros paslaugas, Teisingumo ministerijos nuomone, socialinio teisingumo prasme tokia situacija, kai dėl teisinio nuteistojo (suimtojo) statuso šiems asmenims valstybė privalėtų laiduoti ženkliai didesnės apimties ir (ar) greičiau suteikiamas sveikatos priežiūros paslaugas, negu jos yra prieinamos laisvėje esantiems asmenims, negali būti toleruojama.

Šiame kontekste taip pat pažymėtina, kad Konstitucinis Teismas yra ne kartą konstatavęs, kad asmeniui teikiama parama neturi virsti privilegija, ji neturi sudaryti prielaidų asmeniui pačiam nesiekti didesnių pajamų, savo pastangomis neieškoti galimybių užtikrinti sau žmogaus orumą atitinkančias gyvenimo sąlygas. Nagrinėjamu pareiškėjo X atveju, jo laisvės atėmimo bausmės atlikimo Kybartų pataisos namuose metu (2017 m. sausio 24 d. – 2018 m. sausio 22 d.), pareiškėjas nė karto nesikreipė į pataisos įstaigos administraciją, prašydamas jį įdarbinti ūkio brigadoje, nepasižymėjo ir pozityviu elgesiu – gadino įstaigos turtą, nesilaikė nustatytos įstaigos vidaus tvarkos, ne kartą baustas drausmine tvarka. Paminėtina ir tai, kad nurodytu laikotarpiu pareiškėjas iš viso gavo 859,59 eurus piniginių lėšų, iš kurių tik 40 eurų buvo išskaityta pagal vykdomąjį dokumentą (bendra išieškotina suma – 1275,78 eurai), o kitas lėšas pareiškėjas leido apsipirkdamas pataisos įstaigos parduotuvėje (26,13 proc. visų jo išlaidų sudarė išlaidos tabako gaminiams įsigyti).

Kartu pažymėtina, kad iki nurodytos bausmės atlikimo, būdamas laisvėje (dėl ankstesnio teistumo iš pataisos įstaigos paleistas 2014 m. gegužės 2 d.) pareiškėjas taip turėjo pakankamai laiko susirasti teisėtą pajamų šaltinį ir sukaupti lėšų, reikalingų padengti odontologinės ortopedijos paslaugas, tačiau sąmoningai apsisprendė to nedaryti. Pabrėžtina ir ta aplinkybė, kad bausmės atlikimo metu X nepageidavo, kad būtų svarstomas jo lygtinio paleidimo iš pataisos įstaigos klausimas (nuteistasis *inter alia* nesiekė greičiau išeiti į laisvę, susirasti pajamų šaltinį ir taip išspręsti dantų protezavimo klausimą), nors galimas jo lygtinio paleidimo iš pataisos įstaigos terminas sukako 2017 m. gegužės 22 d. Taigi, nurodytos aplinkybės tik patvirtina, kad darbingi įkalinti asmenys (X ir nemaža dalis kitų asmenų), neketinantys prie savo gerovės prisidėti patys ir tuo pačiu nepagrįstai reikalaujantys iš valstybės atitinkamų paslaugų suteikimo, akivaizdžiai piktnaudžiauja savo teisėmis.

Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, Teisingumo ministerija nepritaria siūlymams patikslinti Sveikatos apsaugos ministerijos kompetencijai priskirtiną galiojantį teisinį reguliavimą taip, kad darbingo amžiaus suimtieji ir nuteistieji galėtų pretenduoti į nemokamas dantų protezavimo ar kitas paslaugas, nes šių asmenų kategorija akivaizdžiai nepriskirtina prie asmenų, kurie neturi galimybių patys pasirūpinti atitinkamais savo poreikiais, o išskirtinių privilegijų sukūrimas tokiems asmenims galimai prieštarautų teisinės valstybės ir atsakingo valdymo principams.

Teisingumo ministras

Elvinas Jankevičius